

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้นักศึกษา
สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา
เพื่อการดำรงชีวิตใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีคุณภาพ
A Morality and Ethics Development for Students of Institute
of Physical Education-Yala Campus for a Good Living
in 3 Southernmost Provinces

เบญจพร โพธิ์ตรัสถยา
สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักศึกษาสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตยะลา ให้ดำรงชีวิตใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีคุณภาพ ประจำปีการศึกษา 2552 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้นักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา เพื่อการดำรงชีวิตใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีคุณภาพ ด้วยการใช้กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ที่ผู้วิจัยจัดขึ้นและประเมินผลพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม ของนักศึกษา ก่อนและหลัง การร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมคุณธรรม จริยธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาศูนย์การพลศึกษา วิทยาเขตยะลาที่ศึกษาอยู่ชั้นปีสุดท้าย ปีการศึกษา 2552 จำนวน 50 คน ที่ใช้กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาทั้ง 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กิจกรรม เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แบบประเมินพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาก่อนและหลังการใช้กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งนักศึกษาก็คงเป็นผู้ประเมินตนเองและแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลวิจัยพบว่า

1. ด้านความสามัคคี การจัดกิจกรรมสร้างความสามัคคี ด้วยการให้นักศึกษาร่วมมือกันจัดกิจกรรมหลากหลาย ในวิทยาเขตยะลาและรู้จักวิถีในการขอความร่วมมือจากนักศึกษาในกลุ่มใหญ่เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก แต่ถ้าใช้ความพยายามและความสามัคคีของกลุ่ม จะสามารถทำได้ในระดับดี
2. ด้านการประหยัดอย่างเป็นรูปธรรม นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม มีความเห็นต่อการออมเงินวันละเล็กน้อยเป็นสิ่งที่ดีและทำได้ไม่ยากและคาดหวังว่าเมื่อออมไปตลอดเวลาที่ศึกษาอยู่ในวิทยาเขตยะลา จะมีเงินสำรองเพื่อใช้ในอนาคต มีความเห็นด้วยในระดับมาก

3. ด้านกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา สร้างจิตสำนึกในการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม อันเป็นคุณธรรมด้านหนึ่งที่จะช่วยวางพื้นฐานด้านจิตสำนึกในการที่จะออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ พบว่าพฤติกรรมกรการบำเพ็ญประโยชน์ทำได้ในระดับดี

Keywords คุณธรรมและจริยธรรม : เป็นลักษณะการแสดงออกของร่างกาย คุณธรรมและจริยธรรมควรเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของคน เพื่อนำไปสู่การเป็นคนดี

Abstract

A Morality and Ethics Development for Students of Institute of Physical Education-Yala Campus for a Good Living in 3 Southernmost Provinces in the Academic Year of 2009.

The purposes of this research were to 1) study the way of developing morality and ethics for students of Institute of Physical Education-Yala Campus 2) have a good living in 3 southernmost provinces by using the morality and ethics development activities created by researcher 3) evaluate morality and ethics behaviors of students before and after participating in the morality and ethics development activities, and 4) study the satisfactory of students towards morality and ethics activities. The sample of this research were 50 students of the 4th year in the academic year of 2009 of Institute of Physical Education-Yala Campus using morality and ethics development activities under researcher's observation. The instruments used for collecting data were morality and ethics development activities, morality and ethics behaviors assessment before and after using the morality and ethics development activities by students' self-assessment and satisfactory questionnaires towards the morality and ethics development activities. The statistical treatments were mean ($\bar{X}$) and standard deviation.

The results of this research were:

1. The morality and ethics development activities for students of Institute of Physical Education-Yala Campus improved students' morality and ethics behaviors in a better way.
2. Students' self-assessment was rated at good level.
3. Researcher's observation was rated at average level.
4. The satisfactory of Institute of Physical Education-Yala Campus students towards morality and ethics development activities was strongly agreed as a whole.

บทนำ

สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลาเป็นสถาบันการอุดมศึกษาที่มุ่งผลิตและพัฒนา บุคลากรด้านพลศึกษา สุขศึกษา การกีฬาและสุขภาพ เพื่อการสร้างรายได้ สร้างอาชีพและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยสอดคล้องกับเอกลักษณ์ วัฒนธรรม อันติงามของท้องถิ่นกับความเป็นสากล อย่างยั่งยืน การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีวิธีหนึ่งคือการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้นักศึกษาดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

การปลูกฝังคุณธรรมลงในจิตใจจะต้องใช้เวลาในการฝึกหัดอบรมสั่งสอนทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเป็นอันมาก สม่่าเสมอและยาวนาน ไม่สามารถวัดได้แน่นอนว่าใครมีคุณธรรมในจิตใจมากน้อยเพียงไร อย่างไร การให้การศึกษาทางด้านจริยธรรมแก่บุคคลอาจบรรลุผลสำเร็จได้ แต่คน ๆ นั้นจะมีจริยธรรมดีเสมอ อยู่นาน อยู่มากแค่ไหน อย่างไร ขึ้นอยู่กับการเกิดมีคุณธรรมขึ้นในจิตใจของบุคคลนั้น ๆ มากน้อยอย่างไร เพียงไร

เพื่อให้เกิดความผาสุกในการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมผู้วิจัยจึงมีความคิดที่จะเสริมสร้างจริยธรรมในสังคมสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีการดำรงชีวิตด้วยความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนาที่ต่างจากนักศึกษาในภูมิภาคอื่นของประเทศไทย โดยการปลูกฝังให้นักศึกษาพัฒนาตนเองวันละนิด เพื่อการดำรงชีวิตที่มีความสุขภายใต้สถานการณ์และความเข้าใจที่คนส่วนใหญ่มีต่อนักศึกษาในส่วนที่อาศัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จริยธรรมนำชีวิต

การใช้จริยธรรมนำชีวิต ต้องเริ่มจากการศึกษาทฤษฎีให้เข้าใจแล้วจึงนำไปปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักการเพื่อผลในขั้นสุดท้ายอันเป็นผลที่น่ายินดีที่เรียกว่า เป็นคนมีจริยธรรม ได้ในที่สุด

การปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีจริยธรรมควรเริ่มต้นจาก งานมีมรรยาท ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย เพื่อให้ตนมีจริยธรรมทางกาย ต่อไปก็ต้องทำใจ ให้บริสุทธิ์สะอาดเพื่อการมีจริยธรรมทางใจ เมื่อรู้ทฤษฎีในการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางกายและใจ แล้วควรได้ทราบว่าจะนำทฤษฎีไปพัฒนานานอย่างไร ในขณะที่เดียวกันก่อนลงมือปฏิบัติตามอาจเกิดความลังเลสงสัยเกิดขึ้นว่า เมื่อปฏิบัติแล้วจะได้ผลจริงหรือไม่ จึงจำเป็นต้องศึกษาแบบอย่างที่ดี

จริยธรรมก็จะนำชีวิตไปสู่แสงสว่างแห่งความดี เป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรม อันเป็นจุดมุ่งหมายของการพัฒนาคนตามที่สังคมต้องการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา เพื่อการดำรงชีวิตใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์เฉพาะ

- 1) เพื่อสำรวจพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม นักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา
- 2) เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา

3) เพื่อส่งเสริมการใช้คุณธรรมและจริยธรรม
ในการดำรงชีวิตใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
แบบมีส่วนร่วม ได้กำหนดขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม
ของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา
- 2) ศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการจะ
การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ศึกษา
สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา
- 3) ศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการ
ส่งเสริมการใช้คุณธรรมและจริยธรรมในการดำรง
ชีวิตใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษา
สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา จำนวน 50 คน
ผู้ปกครองของนักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา
วิทยาเขตยะลา 15 คน และผู้มีความรู้ ทางศาสนา
และวัฒนธรรมมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

ด้านความรู้

- 1) ทำให้ได้ข้อมูล สำหรับการวางแผน
ค้นหาวิธีการ และกระบวนการพัฒนาคุณธรรมและ
จริยธรรมให้นักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา
วิทยาเขตยะลา
- 2) ทราบถึงพฤติกรรมด้านคุณธรรม
จริยธรรมของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา
วิทยาเขตยะลา
- 3) มีข้อสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม

และจริยธรรมให้นักนักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา
วิทยาเขตยะลา

ด้านการพัฒนา

- 1) ผู้วิจัยมีองค์ความรู้ และทักษะการวิจัย
และแนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของ
คนในพื้นที่พิเศษ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 2) นักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา
วิทยาเขตยะลา มีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม
เพิ่มขึ้น

ด้านผลผลิต

- 1) มีรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมใน
การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้นักนักศึกษาใน
สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา
- 2) เป็นแนวทางสำหรับการประยุกต์ใช้
กำหนดกิจกรรม การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม
ให้แก่ศึกษาในสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขต
ยะลาต่อไป

ด้านอื่น ๆ

- 1) ได้ฝึกกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม
ในสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลาให้แก่
นักศึกษาที่เป็นผู้ช่วยงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและศึกษาข้อมูล
พื้นฐานด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา
สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลาที่กำลังศึกษา
อยู่ในปีการศึกษา 2551- 2552 แนวคิดในการพัฒนา
คนและสังคมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับ
นักศึกษาและการประเมินตนเองด้านคุณธรรม
จริยธรรมของนักศึกษาโดยผู้วิจัยใช้แบบสังเกตที่
สร้างขึ้น บันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับ
นักศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุด

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิง
คุณภาพแบบมีส่วนร่วม การคัดเลือกนักศึกษา
ให้มีความสำคัญกับนักศึกษาที่เป็นนักศึกษาปีก่อน
ปีสุดท้าย เพื่อให้เป็นกลุ่มแกนนำในการพัฒนา
คุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาส่วนใหญ่ โดยให้
นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นแกนนำในการทำกิจกรรม
การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตลอดระยะเวลาการ
ดำเนินการวิจัยและให้ประเมินพฤติกรรมด้าน
คุณธรรม จริยธรรมของตนเอง เพื่อทราบผลการ
พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

2. การวางแผนและกำหนดแนวทางการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักศึกษาโดยใช้กระบวนการ สนทนากลุ่ม (FGD)

การวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมให้กับนักศึกษาดำเนินการ
โดยการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและกลุ่ม
ตัวอย่าง เพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม
ที่นักศึกษาพึงพอใจและผู้วิจัยใช้เป็นแนวทาง
กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
ได้ตามความมุ่งหมายของการวิจัย

3. การดำเนินกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมและ จริยธรรมนักศึกษา ใช้กลุ่มตัวอย่าง 50 คน ดำเนินกิจกรรมกับนักศึกษา 150 คน

1. กิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา
2. กิจกรรมอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือสามัญ
ขั้นความรู้เบื้องต้น
3. กิจกรรมรณรงค์คอมทรีพีย์ของ
นักศึกษา
4. กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน
และการส่งเสริมคนดีในสถาบัน

สรุปผลการทำกิจกรรมการประเมินตนเอง
และการประเมินความพึงพอใจต่อการร่วมกิจกรรม
ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาที่เข้าร่วม
กิจกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสำรวจ
การสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึก การจัด
กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และแบบการ
ประเมินตนเอง การประเมินความพึงพอใจต่อการ
ร่วมกิจกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ประกอบด้วย

1. แบบประเมินพื้นฐานด้านคุณธรรม
จริยธรรม
2. แบบการสนทนากลุ่ม-การสัมภาษณ์
เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
3. กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
นักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา
4. แบบประเมินตนเองเพื่อสำรวจการ
พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
5. แบบประเมินคุณธรรม จริยธรรมหลัง
การร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษา
สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา
6. การประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรม
พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษา สถาบันการ
พลศึกษา วิทยาเขตยะลา

การสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านคุณธรรม
จริยธรรม กำหนดรูปแบบของแบบสอบถามเป็น
แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)
5 ระดับ โดยวิธีการของลิเคิร์ท (Likert) คะแนนที่
กำหนดให้กับข้อคำถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณ
ค่า มีดังนี้

ดีที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน หมายถึง มี
ความคิดเห็นอยู่ในระดับดีที่สุด

ดี เท่ากับ 4 คะแนน หมายถึง มี
ความคิดเห็นอยู่ในระดับดี

ปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน หมายถึง มี
ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

น้อย เท่ากับ 2 คะแนน หมายถึง มี
ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

น้อยที่สุดเท่ากับ 1 คะแนน หมายถึง มี
ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ใช้เกณฑ์ในการแปลค่าเป็นผลการวิเคราะห์
ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.51-5.00	ดีที่สุด
3.51-4.50	ดี
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ใช้แบบประเมินพฤติกรรมก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและแบบประเมินพฤติกรรมหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและนำผลการประเมินมาเปรียบเทียบดูการพัฒนาการ

2. การประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

3. การสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อสรุปการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา

สรุปผลการประเมินข้อมูลพื้นฐาน

คุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลาพบว่าค่าเฉลี่ยคุณธรรม

จริยธรรมนักศึกษาศาสนาการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา

ด้านการดำรงชีวิตส่วนบุคคล

ก่อนการร่วมกิจกรรมการพัฒนามีค่าเฉลี่ย

2.96

หลังการร่วมกิจกรรมการพัฒนามีค่าเฉลี่ย

3.73

ด้านการดำรงตนในสังคม

ก่อนการร่วมกิจกรรมการพัฒนามีค่าเฉลี่ย

2.48

หลังการร่วมกิจกรรมการพัฒนามีค่าเฉลี่ย

3.44

ด้านการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น

ก่อนการร่วมกิจกรรมการพัฒนามีค่าเฉลี่ย

2.97

หลังการร่วมกิจกรรมการพัฒนามีค่าเฉลี่ย

3.68

ค่าเฉลี่ยรวมด้านคุณธรรม จริยธรรมมีค่าเท่ากับ 3.61 ด้านการดำรงตนในสังคมเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จึงเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการดำรงชีวิตในสังคมของนักศึกษาศาสนาการพลศึกษา วิทยาเขตยะลาในปีการศึกษา 2552

ผลการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างนักศึกษาก่อนชั้นปีสุดท้ายที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 50 คน เพื่อให้หาแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านการดำรงตนในสังคม จากความเห็น

ของนักศึกษา ได้ข้อสรุป 5 ด้าน ดังรายละเอียดคือ

1. ด้านความสามัคคี
 - 1.1 จัดกิจกรรมสร้างความสามัคคี
 - 1.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมคนดีในสังคม
 - 1.3 จัดสถานที่เพื่อให้จัดกิจกรรมได้

หลากหลาย

2. ด้านความมีวินัย
 - 2.1 จัดกิจกรรมฝึกวินัยพื้นฐานของ

สังคมเช่นกิจกรรมลูกเสือ

- 2.2 มีการดูแลด้วยระบบรุ่นพี่-รุ่นน้อง

3. ด้านการประหยัดอย่างเป็นรูปธรรม

- 3.1 สร้างจิตสำนึกเรื่องการประหยัด

เพื่ออนาคต

- 3.2 รณรงค์ให้ประหยัดอย่างเป็น

รูปธรรม

- 3.3 ร่วมมือการประหยัดพลังงานเช่น

วิธีประหยัดไฟฟ้า การใช้น้ำประปา

4. ด้านการช่วยกันรักษาความสะอาด

- 4.1 วิธีการใช้ห้องน้ำที่ถูกรวิธี

- 4.2 รณรงค์การช่วยกันรักษาความ

สะอาด

5. ด้านกิจกรรมเพื่อสังคม

- 5.1 มารยาทพื้นฐานสังคม

- 5.2 กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์-

กิจกรรมอาสาพัฒนา

ผลการใช้แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา

การดำเนินการทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขต ยะลา ที่ผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างดำเนินการติดตาม

ผลการทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษา ในสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา โดยการ สนทนากลุ่มผู้นักศึกษาทุกคนวิชา และอาจารย์ ตลอดจนสังเกตพฤติกรรมการดำรงชีวิตของนักศึกษา ขณะร่วมกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม ผลการติดตามการ ทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมมีดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงในตัวนักศึกษาที่ ร่วมกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม พบว่ามีวินัยดีขึ้น การใช้สมบัติส่วนรวมมีความระมัด ระวังดีขึ้น และรู้จักประหยัดดีขึ้น ดังคำกล่าว “การจะทำอะไร ทำครั้งเดียวไม่มีทางสำเร็จ” “มาทำกิจกรรมน่าจะช่วยให้เลิกยาได้” “กว่าจะทำได้ตัดสินใจว่าจะทำ-ไม่ทำอยู่ตั้งนาน แต่พอทำแล้วรู้สึกดี” “เราช่วยกันจัดสวน แม้ไม่สวยแต่ภูมิใจนะ” “..เราน่าจะเพาะเมล็ดพันธุ์การพัฒนาสังคม” “อาจารย์จัดกิจกรรมบ่อยๆ ทำให้พวกเราได้รู้จักกัน ดีขึ้น สนุกกันดี” “คิดดีทั้งวัน ทำดีทั้งวัน คิดดีทั้งชีวิต ทำดีทั้งชีวิต” “เราน่าจะช่วยกันบริจาคช่วยเหลือเด็กกำพร้า คนยากจน มุอันลิ้ม (ผู้สอนคัมภีร์อัลกุรอาน)” “อาจารย์จัดอบรมคุณธรรม ให้น้องๆ ด้วยนะครับ ผมว่ามันช่วยได้ดีเลย”

2) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้าน คุณธรรม จริยธรรมในสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา จากการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างปฏิบัติตามระเบียบวินัย ของสถาบันดีขึ้น สัมพันธภาพ ระหว่างนักศึกษา อาจารย์ผู้สอนดีขึ้น มีนักศึกษารุ่นพี่ดูแล ตักเตือน รุ่นน้อง สถาบัน คุมระเบียบ มีน้ำใจ เข้าร่วมกิจกรรม ที่สถาบันจัดให้ดีขึ้น มีนักศึกษาจัดโครงการออมเงิน

ตามกำลัง เพื่ออนาคตที่ไม่ยากจน แม้ว่าสถานการณ์
ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่
เข้าสู่สภาวะปกติ แต่มินักศึกษากล่าวว่า
“มีนักศึกษามาร่วมกิจกรรมดีๆทำให้รู้สึกดี”
“พวกหนูช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงให้สถาบันได้ดีจัง”
“อาจารย์จะจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมอีก
นะครับพวกผมจะมาช่วย”
“พวกที่ได้ร่วมโครงการวิจัยการพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมกับอาจารย์ดูดีจัง”

ผลกระทบและความยั่งยืนของการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา

การศึกษาความยั่งยืนของการพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมของนักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา
วิทยาเขตยะลา ในที่นี้เป็นการคาดการณ์จาก
พฤติกรรมความสามัคคีและความมีจิตสำนึกที่จะลด
ภาวะโลกร้อน-วิธีการใช้ห้องน้ำที่ถูกวิธี- การแต่งกาย
ที่ถูกระเบียบบำเพ็ญประโยชน์ของนักศึกษา เป็น
พฤติกรรมที่ต้องกระตุ้นให้ทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งการ
กระตุ้นด้านการให้กระทำอย่างต่อเนื่องและการจัด
กิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกเพื่อการส่งต่อจากรุ่น
สู่รุ่น

พฤติกรรมความสามัคคีและความมีจิตสำนึก
ที่จะลดภาวะโลกร้อน-วิธีการใช้ห้องน้ำที่ถูกวิธี-การ
แต่งกายที่ถูกระเบียบบำเพ็ญประโยชน์ของนักศึกษา
มีข้อนำสังเกตคือนักศึกษาพร้อมที่จะทำงานอย่าง
สามัคคีและความมีจิตสำนึกที่จะลดภาวะโลกร้อน-
วิธีการใช้ห้องน้ำที่ถูกวิธี-การแต่งกายที่ถูกระเบียบ
บำเพ็ญประโยชน์ต้องมีกลุ่มผู้นำ ต้องมีเพื่อนสนิท
มาร่วมกิจกรรมและต้องไม่ทำกิจกรรมต่อหน้า
บุคคลที่ไม่คุ้นเคย อันเป็นบุคลิกภาพพื้นฐานของวัย
รุ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ชอบทำกิจกรรม

ในกลุ่มเดียวกัน ยอมรับคนแปลกหน้าได้ยาก มีข้อ
กำหนดตามวัฒนธรรมเรื่องการแต่งกาย การร่วม
กิจกรรมใกล้ชิดติดกายระหว่างชาย-หญิง เมื่อได้รับ
คำชี้แจงและปรับการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับ
ความเชื่อตามหลักศาสนา นักศึกษาก็สามารถร่วม
กิจกรรมได้หลากหลายรูปแบบ การสนับสนุนด้าน
การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และ
โอกาสในการบำเพ็ญประโยชน์จะทำให้พฤติกรรม
อย่างผู้มีคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาในสถาบัน
การพลศึกษา วิทยาเขตยะล่ายั่งยืนขึ้นและสามารถ
สำเร็จการศึกษาออกไปดำรงชีวิตในพื้นที่จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ได้อย่างมีความสุข

บทเรียน (Lesson Learnt) จากการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ คณะนักวิจัย
ได้รับบทเรียนในการทำงานดังนี้

1. นักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา
วิทยาเขตยะลา มีความพร้อมที่จะได้รับการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรม ทุกคนมีจิตสำนึกในการเป็น
คนดี มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ที่ด้อยโอกาสกว่า
การทำงานเพื่อส่วนรวม ทำให้เข้าใจในรายละเอียด
ที่คลุมเครือ ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนเพื่อการ
ดำเนินการ โดยการร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับ
ผลประโยชน์และยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
ในการหาแนวทางพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่
นักศึกษา เป็นสิ่งที่ผู้ให้การศึกษาต้องตระหนักและ
พร้อมที่จะกระทำอย่างต่อเนื่อง เพราะการโน้มน้าว
ให้นักศึกษามาร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนา
คุณธรรมจริยธรรมอย่างเต็มที่ ขึ้นอยู่กับลักษณะ
กิจกรรม การติดตามผลการดำเนินกิจกรรม สามารถ
สร้างความพึงพอใจและให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมแก่นักศึกษาในสถาบันการ
พลศึกษาได้เป็นอย่างดี

2) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้เป็นนำองค์ความรู้จากการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการวิจัยแบบมีส่วนร่วมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อการพัฒนาคนและสังคมอย่างมีคุณภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากคณะผู้วิจัย ได้รับการพัฒนาตามวงจรที่ประกอบด้วย การวางแผน การลงมือปฏิบัติจริง การติดตามผลการดำเนินการ ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการทำงานที่เป็นระบบ อันจะเป็นแนวทางในการนำกระบวนการวิจัยที่ได้รับการพัฒนา ครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในการจัดการศึกษาด้านอื่นๆ ในสถาบันการพลศึกษาต่อไป

ผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา เพื่อการดำรงชีวิตใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีคุณภาพ

1. การหารูปแบบในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลาเพื่อการดำรงชีวิตใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีคุณภาพ ครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยและนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา ได้รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา ดังนี้

- 1) จัดกิจกรรมสร้างความสามัคคี
- 2) กิจกรรมรณรงค์การประหยัด
- 3) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม

2. วางแผนและกำหนดวิธีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม โดยได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาข้อมูลเรื่องกระบวนการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
- 2) กำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักศึกษา
- 3) กำหนดกิจกรรมหลักในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยการทำประชาพิจารณ์ ซึ่งผลจากการทำประชาพิจารณ์ปรากฏดังตาราง

ตารางแสดงกิจกรรมที่เป็นแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

ลำดับ	กิจกรรมที่เป็นแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	ร้อยละ
1	กิจกรรมสร้างความสามัคคี และกิจกรรมผึกวินัย	40
2	กิจกรรมรณรงค์การประหยัด อย่างเป็นรูปธรรม	40
3	กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์	20

- 4) กำหนดผู้รับผิดชอบดำเนินการในแต่ละกิจกรรม
- 5) กำหนดเวลาที่จะดำเนินการกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
- 6) ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้นักศึกษาร่วมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

7) ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

การประเมินตนเองด้านคุณธรรม จริยธรรม
สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา เท่ากับ 3.93
ใช้เกณฑ์ในการแปลค่า มีค่าที่แสดงว่าในการประเมิน
ตนเองของกลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นว่านักศึกษา
กลุ่มตัวอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับดีและ
หลังจากการประเมินตนเองด้านการพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยา
เขตยะลาแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการให้นักศึกษากลุ่ม
ตัวอย่างประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมทุก
กิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดให้ เพื่อให้นักศึกษาสำรวจความ
พึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
ทุกกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดให้พบว่าผลการประเมินความ
พึงพอใจของนักศึกษาอยู่ในระดับดี

จากการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมให้กับนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยา
เขตยะลาครบทุกกิจกรรม ผู้วิจัยดำเนินการให้
นักศึกษากลุ่มตัวอย่างประเมินตนเอง เพื่อให้นักศึกษา
สำรวจพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของตนเอง
ว่ามีการพัฒนาในระดับใด ผลการประเมินตนเอง
ของนักศึกษา

ค่าเฉลี่ยการประเมินความพึงพอใจกิจกรรม
พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษาศาสนาบันการ
พลศึกษา วิทยาเขตยะลา เท่ากับ 3.63 ใช้เกณฑ์ใน
การแปลค่า มีค่าเป็นดีแสดงว่าในการประเมินความ
พึงพอใจต่อกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
ของนักศึกษาพบว่ามีความพอใจต่อกิจกรรมการ
พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในระดับดี

อภิปรายผล

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานคุณธรรม

จริยธรรมของนักศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยา
เขตยะลาพบว่าด้านการดำรงตนในสังคมเป็นด้านที่
ควรได้รับการพัฒนา เพื่อให้นักศึกษามีคุณลักษณะ
ที่สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและ
มีความสุข ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการพัฒนาการดำรง
ชีวิตในสังคมให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษารุ่นที่
ที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษาสุดท้ายในปีการศึกษา
2552 เพื่อให้สามารถเป็นแกนนำในการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมในการดำรงตนในสังคมให้แก่
นักศึกษากลุ่มใหญ่ต่อไป ในการดำเนินกิจกรรม
พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมครั้งนี้เป็นการจัดกิจกรรม
ในสถานการณ์จริงในสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขต
ยะลา ปีการศึกษา 2552 พบว่าสามารถพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรมนักศึกษาได้จริงแต่ต้องอาศัย
การดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตามความเหมาะสม
และการร่วมมือกันระหว่างนักศึกษาและสถาบัน

2. การคัดเลือกนักศึกษาที่ศึกษาสถาบัน
การพลศึกษา วิทยาเขตยะลา ปีการศึกษา 2552
เข้าร่วมโครงการวิจัย เป็นตัวแปรสำคัญในการ
ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อพัฒนานักศึกษากลุ่ม
ใหญ่ เพราะโดยวัฒนธรรมพื้นฐานของนักศึกษา
สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา ซึ่งเป็น
นักศึกษาที่มาจากพื้นที่จังหวัดภาคใต้ มีความวิตก
กังวลในด้านพฤติกรรมส่วนตัวที่ไม่สามารถให้ข้อมูล
ได้ว่านักศึกษาที่มารับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
อาจสร้างความขัดแย้งกับนักศึกษากลุ่มใหญ่ได้ใน
บางกรณี

3. การหาแนวทางพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมนักศึกษาศาสนาบันการพลศึกษา วิทยาเขต
ยะลาในครั้งนี้ เป็นแนวทางที่มาจากความร่วมมือร่วม
ในการคิดของนักศึกษาที่ร่วมโครงการวิจัย นักศึกษา
ดำเนินการโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม ทุก

ขั้นตอน โดยทุกฝ่ายร่วมกันคิด ร่วมกันเสนอความคิดเห็นและร่วมกันดำเนินกิจกรรม จึงทำให้งานวิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ และนำไปสู่การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคนและสังคมอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา ควรมีนโยบายในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักศึกษาให้ชัดเจน โดยมีการวางแผนร่วมกับองค์การนักศึกษา เพื่อกำหนดกิจกรรมและกลวิธีการพัฒนานักศึกษาให้สามารถเป็นแกนนำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ทำได้โดยการฝึกให้นักศึกษา เป็นผู้นำการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และฝึกให้นักศึกษาเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้มีคุณลักษณะที่สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ และจัดกิจกรรมชมรมรณรงค์การบำเพ็ญประโยชน์ ชมรมคัดสรรคนดีในสังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้มแข็ง ยั่งยืน ของการมีคุณธรรม จริยธรรมจนกลายเป็นบรรทัดฐาน ของกลุ่มหรือองค์กรต่อไปได้

2) สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา ควรสนับสนุน เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการดำเนินการจัดกิจกรรมชมรมนักศึกษา อาจดำเนินการ โดยจัดเตรียมสถานที่พร้อมอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมการเสริมสร้างบุคลิกภาพ ความสามัคคีภายในสถาบัน จัดอาจารย์ให้คำปรึกษาได้อย่างแท้จริง จัดเตรียม ทรัพยากรบุคคลที่ทำหน้าที่

นำการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะนักศึกษาที่พึงประสงค์ จัดตารางเรียนให้เหมาะสม เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถทำกิจกรรมร่วมกับสังคมอย่างสม่ำเสมอ

3) สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลา ควรพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ เกี่ยวกับการคุณลักษณะคนที่สังคมต้องการ ความสามารถเบื้องต้นที่จะทำให้ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้เพราะนักศึกษาต้องออกไปเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต ดังนั้นการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม เป็นหน้าที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาที่จะปลูกฝังให้เป็นคุณลักษณะที่ยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาที่นอกเหนือจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อจะได้สร้างคนเก่งและคนดีให้กับสังคมอย่างต่อเนื่อง

ควรมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้กับบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างต้นแบบให้กับนักศึกษาที่เข้ารับการศึกษาศาสนาในสถาบันการพลศึกษารุ่นต่อไป

ประกาศคุณูปการ

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำในการดำเนินการวิจัย จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณคณาจารย์และนักศึกษาศาสนาในสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตยะลาทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมในโครงการวิจัยอย่างเต็มที่

ขอขอบคุณอธิการบดีสถาบันการพลศึกษา

นายสมพงษ์ ชาตะวิถีและรองอธิการบดี สถาบัน
การศึกษา วิทยาเขตยะลา นายสุรจิต อุดมศักดิ์
ที่ให้โอกาสและสนับสนุนงานวิจัยเพื่อการพัฒนา
นักศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอขอบคุณครอบครัวไพจิตรสัตยาทุกคนที่
คอยเป็นกำลังใจและสนับสนุนให้ดำเนินการวิจัย
จนเสร็จสมบูรณ์

บรรณานุกรม

- จงรักษ์ คุกกิจเจริญ ผศ., การติดตามการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของบัณฑิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546
- นฤมล โอสถานุเคราะห์ แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาครั้งที่ 3
(2546-2547). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- นภัทร วัจนเทพินทร์และเดือนใจ อาชีวะพนิช การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์และ
สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ อยุธยา ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น.
สุวีริยาจารย์. กรุงเทพฯ , 2535.
- การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล. สุวีริยาจารย์. กรุงเทพฯ , ๒๕๔๓.
- บุญส่ง โกสละ. วิธีวิจัยทางพลศึกษา. สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ, ๒๕๔๒.
- ประเวศ วะสี, การรวมพลังสื่อสารกระแสคุณธรรม, ๒๕๔๘
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธิ์ ปยุตโต) คุณธรรม 7 ประการ
- เพ็ญศรี สำราญรัตน์ การพัฒนาประสิทธิภาพผลคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 13 คุณลักษณะ
ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยสารพัดช่างเชียงใหม่
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2534) พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร :
วิวัฒนาการพานิช.
- วิโรจน์ สารรัตน์. วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทิพย์พิสุทธิ์. กรุงเทพฯ , ๒๕๔๕.
- วีไล ตั้งสมจิตสมคิด, ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรมควรเป็นหน้าที่ของใคร, ๒๕๔๘
- ศูนย์ประสานราชการไล่สะอาด กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ มรรค 8 แห่งการส่งเสริมคุณธรรม-จริยธรรม. ๒๕๔๘
- สุทัศน์ วังศิริ ๒๕๕๐ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนเบ็ญที่ตุ้ม ๒
- สุพักตร์ พิบูลย์ ดร.โครงการวิจัยและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน คุณธรรม นำความรู้”
- อภิเชต ผัดวงศ์, กฎหมายส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, ๒๕๕๐
- อำรุง จันทวานิช ดร., การศึกษารูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์. ๒๕๔๙.